

Sedma ameriška armada se umaknila z nemškega ozemlja

Nemci obnovili napade na pozicije tretje in sedme ameriške armade v več krajih fronte, ki se razteza od Saarbrucken do reke Rene. Zavezniki vrgli čez šest tisoč zažigalnih in razstrelilnih bomb na Berlin in druga nemška mesta. Rusi okupirali 900 blokov Budimpešte in ujeli tisoč sovražnikov. Nemška vojaška posadka skuša držati ogrsko glavno mesto. Ameriški bombniki metali bombe na japonsko brodovje pri Formozi

Pariz, 3. jan.—Sedma ameriška armada se je umaknila pod pritiskom nacistične oborožene sile z nemškega ozemlja po izgubi mostišč na 55 milj dolgi fronti med Sarregueminesom in reko Reno v severovzhodno Francijo. Umik je narekoval razplet vojnih operacij v drugih krajih zapadne fronte, med temi udor nemških kolon v Belgijo. Edino nemško ozemlje, ki je še pod kontrolo ameriških čet, je ono pri Aachen in kos Saarske kotline vzhodno od Luksemburške. Nemške oklopne kolone so izvršile nove naskoke na ameriške pozicije na južnovzhodni strani Bitcheja.

Pariz, 3. jan.—Nemške čete so napadle pozicije tretje in sedme ameriške armade v več krajih zapadne fronte od Saarbrucken do reke Rene. V enem kraju fronte so prodrle dve milj daleč.

Napadi se ne morejo primerjati onim, ki so bili izvršeni v prvih dneh nemške protiofenzive na zapadni fronti, ko so kolone feldmaršala Rundstedta prebile črto prve ameriške armade in udre več milj daleč v Belgijo. Te kolone so zdaj tarča zavezniškega bombardiranja iz zraka. Nekatere so morale zapustiti svoje pozicije pod jočo bomb.

Poročilo pravi, da so Nemci prebili črto sedme ameriške armade, katere poveljnik je general Patch, v dveh krajih na južni strani Maginotove trdnjavske linije pri Bitcheju v bližini nemške meje. V ostalih krajih so bili nemški naskoki odbiti.

Nemci so izvršili sunke na pet milj dolgi fronti na severni strani Reipertswillera, naselbine v Vosgeskem gorovju, devet milj južno od Bitcheja, in pri Philipsbourgu, dve milj vzhodno od Baerenthala. Oddelki sedme ameriške armade so odbili napade sovražnike na svoje postojanke na zapadni strani Mouterhousa in ga vrgli nazaj z velikimi izgubami.

Nemške sile so v akciji na ozemlju med Saarbruckenom in Saarlauternom proti tretji ameriški armadi, kjer je ta izvojevala nove uspehe. Ameriške oklopne in pehotne kolone so reokupirale Mircy na južni strani St. Huberta in udre v Binneru, železniško križišče, šest milj zapadno od Bastogne, luksemburškega mesta. Te drže črto, ki se razteza od Harlangu do Arlona.

Ameriški in britski letalci so vrgli čez 6000 ton zažigalnih in razstrelilnih bomb na Berlin in Nuremberg ter Ludwigshafen, nemški industrijski središči. Napadov na ta mesta se je udeležilo čez dva tisoč bojnih letal in bombnikov. Samo pet bombnikov se ni vrnila v svoje baze po izvršenih napadih.

Drugi roji zavezniških letal so metali bombe na Prum, Kilburg, Daun, Bitburg, Mayen, Gerolstein, Bad Kreuznach, Ehrange in Coblenz. Zavezniki so v zadnjih treh dneh sestrelili 363 nemških letal v spopadih v zraku.

Rim, 3. jan.—Čete pete ameriške armade so napadle nemške pozicije v dolini ob reki Serchio in reokupirale ozemlje na severni strani te reke, s katerega so

Kralj Peter se udal pritisku

Pristal je na ustanovitvev regenstva

London, 3. jan.—Izgpani jugoslovanski kralj Peter se je udal pritisku in pristal na ustanovitve sveta regentov v svoji deželi po konferenci s premierjem Churchillom in zunanjim ministrom Edenom. Peter je že drugi balkanski kralj, ki se je moral podati. Prvi je bil grški kralj Jurij.

Peter se je v bistvu odpovedal prestolu. Njegovi prijatelji so že prej trdili, da je izgubil upanje, da se bo kdaj vrnil v Jugoslavijo. Peter bo najbrže odpotoval v Ameriko kot izgnanec, kjer se bo preživljal z bogastvom, katerega je podedoval po svojem očetu.

Poučeni jugoslovanski krogi pravijo, da bodo svet regentov tvorili trije člani—reprezentanti Srbov, Hrvatov in Slovencev. Ti bodo s'ružali ustvariti narodno enotnost v Jugoslaviji. Pričakuje se, da bo maršal Tito, poveljnik jugoslovanske osvobodilne armade, postal predsednik nove vlade.

Dr. Ivan Šubašić, sedanjí predsednik jugoslovanske vlade, ki je v zadnjih tednih imel razgovore z maršalom Titom, Stalinom in drugimi ruskimi voditelji, bo najbrže imenovan za zunanjega ministra v novi jugoslovanski vladi.

Hrvaški ustaši terorizirajo prebivalce

Macedonci stopili v osvobodilno armado

Washington, D. C., 3. jan.—V vseh hrvaških krajih, ki so pod kontrolo ustašev, zlasti pa v okolici Zagreba, so prebivalci terorizirani, poroča radiopostaja Svobodna Jugoslavija. Poročilo je prestregel urad za vojne informacije (OWI).

Poročilo pravi, da je bilo dvajset ljudi obesnih v Čučerju v navzočnosti "poglavnika" Pavelića, Hitlerjeve lutke. V Dugem selu sta bila na javnem trgu obesa Juraj Drobac, član eksekutivnega odbora kmečke stranke, in Mirko Herak, distriktni tajnik te stranke.

Drugo poročilo pravi, da so v Belgradu živeči Macedonci ustanovili bataljon prostovoljcev, ki se je pridružil osvobodilni armadi. Bataljon se imenuje Jeni Sandansky po macedonskem rodoljubu in postaji je del šeste divizije osvobodilne armade.

Komisija odredila premetitev delavcev

Washington, D. C., 3. jan.—Komisija za mobilizacijo in dobavo moštva je odredila premetitev 55,000 delavcev v industrijske kraje, kjer je pomanjkanje delavcev. Uradniki komisije so določili kvote v državah Kansas, Oklahoma, Missouri, Arkansas, Louisiana in Texas.

Poljski odbor preklical obveznosti ubežne vlade

Lublin, Poljska, 3. jan.—Poljski osvobodilni odbor, ki se je proglasil za začasno vlado, je preklical vse finančne obveznosti poljske ubežne vlade v Londonu. Objavil je dekret, ki bo imel dalekosežne posledice na ekonomske odnose med Poljsko in Združenimi narodi.

URADNIKI MONTGOMERY WARD & CO. Odstavljeni

Vojaške avtoritete povečale kontrolo nad lastnino

PREISKAVA FEDERALNE VELEPOROTE

Chicago, 3. jan.—Vojaške avtoritete, ki so na podlagi Rooseveltove odredbe prevzele trgovine Montgomery Ward & Co. v Chicagu in sedmih drugih mestih, so povečale kontrolo in odstavile več eksekutivnih uradnikov zaradi nekooperacije. Med temi je W. M. Norton, upravitelj čikaške trgovine.

Uradniki niso hoteli sprejeti pozicij kot uslužbenci armade in položiti prislege, aakar so bili odstavljeni. Nadomestili so jih vojaški častniki.

Akcijo proti upornim uradnikom je odredil general Joseph W. Byron kot vladni upravitelj lastnine Montgomery Ward & Co. On je tudi zapretil, da vsakega uslužbenca, ki bi skušal ovirati funkcije vojaških avtoritet v upravljanju zasežene lastnine, čaka težka kazen na podlagi zakona.

Federalna veleporota je začela preiskavo vmešavanja v upravljanje čikaških trgovin kompanije. Skušala bo ugotoviti, ali uradniki kompanije kršijo provizije Connally-Smithovega zakona.

Nortona je nasledil kot upravitelj polkovnik William Monroe. Stirije drugi uradniki so položili prisego kot vladni uslužbenci. Ti so D. A. Guritz, M. E. Garrison, H. F. Clement in Earl Lamontague.

Predsednik Roosevelt je odredil zasego lastnine Montgomery Ward & Co. zadnji četrtek, ker se kompanija ni hotela pokoriti odloku vojnega delavskega odbora, da mora podpisati pogodbo z unijo United Retail, Wholesale & Department Store Employees, včlanjeno v Kongresu industrijskih organizacij, s provizijo o unijski delavnici.

Byrnes priporoča raztegnitev mobilizacije

Washington, D. C., 3. jan.—James F. Byrnes, direktor urada vojne mobilizacije, je priporočil kongresu in predsedniku Rooseveltu odobritev programa glade raztegnite mobilizacije za dela v vojnih industrijah in omejeno službo v armadi. Če bo program sprejet, bodo prizadeti oni moški, ki so v razredu 4-F. Byrnes je dejal, da v ta razred spada čez štiri milijone moških in mnogi izmed teh nočejo delati v vojnih industrijah, v katerih je nastalo pomanjkanje delavcev.

Veščaki študirajo Petainove dokumente

Pariz, 3. jan.—Veščaki študirajo dokumente višjega režima, ki so bili najdeni v zaboju v Allierju in potem poslani v Pariz. Nekatere je spisal maršal Petain, bivši načelnik francoske države, ki je pobegnil v Nemčijo po zavezniški invaziji Normandije.

Izgube britske bojne mornarice

London, 3. jan.—Lord Bruyfield, tajnik admiralitete, je razkril izgube britske bojne mornarice od začetka vojne. Te znašajo 47,000 ubitih, 13,000 ranjenih in 5500 ujetih mornarjev.

Domače vesti

Padel v vojni

Johnstown, Pa. — Družina Math Pečjak, je bila 13. dec. obveščena, da je 16. nov. padel na daljnem Pacifiku njen sin Pfc. William Pečjak, star 23 let — isti dan je šel k vojakom tudi njegov bratranec Ignat L. Pečjak. On je prvi član društva 3 SNPJ, ki je padel v tej vojni. Poleg staršev zapušča pet bratov in tri sestre.

Nov grob v Waukeganu

Waukegan, Ill. — Tukaj je zadnjo soboto umrl Frank Opeka, bivši glavni predsednik KS-KJ in član njenega glavnega odbora 24 let. Odkar ga je zadel paraliza pred par leti, je bil rahlega zdravlja. Na božični večer ga je zopet zadel paraliza, nakar je bil skoro ves čas v nezavesti do svoje smrti. Doma je bil iz Vrhlike in v Ameriki od 1898, prva leta v Coloradu, Pueblo in Leadvillu, potem pa stalno v Waukeganu, kjer je imel razne trgovine. Na konvenciji v Minnesoti je bil izvoljen za dosmrtnega častnega predsednika. Zapušča ženo, šest sinov (enega v vojni) in tri hčere.

Operiranja

Chicago. — V bolnišnici Garfield je bila operirana miss Helena Blatnik, hčerka Antonije Blatnik a 4032 N. Ashland Blvd.

Rojak pogorel

Ely, Minn. — Na božični dan, ko je bilo tukaj 22 stopinj pod ničlo, je pogorela hiša rojaku Antonu Jerichu st.

Padel v vojni

Creighton Mine, Ontario, Kanada. — Dne 5. dec. je bil tukaj pokopan Tony Smrke, star 21 let. Služil je pri mornarici in je padel neke na morju, nakar je bilo njegovo truplo pripeljano njegovim staršem. Poleg očeta in matere zapušča sestro in dva brata. On je že tretji Slovenec izmed tukajšnjih naseljencev, ki je padel v tej vojni. Prvi je bil bratranec njegovega očeta, John Smrke, drugi pa John Košmerl, ki sta padla na evropskem bojišču.

Organiziranje nove ogrske armade

General Voeroes razkril načrt

Moskva, 3. jan.—Načrt glede organiziranja nove ogrske demokratske armade, ki se bo borila na strani zavezniških sil proti Nemcem, je razkril general Jacobs Voeroes, vojni minister v začasni ogrski vladi. On je došel v Moskvo kot načelnik delegacije, ki bo sklenila premirje z Rusijo.

"Organizirali bomo novo ogrsko armado za boj proti Nemcem," je rekel Voeroes. "To bo demokratska armada. V stari ogrski armadi smo imeli preveč častnikov nemškega porekla, v novi pa bomo imeli samo ogrske."

Člana delegacije sta dr. Janos Gyoengoesy, zunanji minister v začasni vladi, in Istvan Balogh, katoliški duhovnik, ki ima pozicijo notranjega ministra. Delegacija ima vso oblast v pogajanjih glede sklenitve premirja z reprezentanti zavezniških držav v Moskvi. Gyoengoesy je izrazil upanje, da bo premirje podpisano po padu Budimpešte, nakar bodo člani začasne vlade, kateri sedež je zdaj v Debrečinu, odpotovali v glavno ogrsko mesto.

"Položaj Ogrske je tragičen," je rekel Gyoengoesy. "Nemci so jo oropali strojev in živil, poleg tega pa so odvedli na tisoče moških v Nemčijo, kjer morajo garati v vojnih industrijah. Upam, da bodo zavezniški upoštevali to. Budimpešta je v razvalinah zaradi bitk, ki so tam v teku. Pričakujemo, da se bodo ogrski delavci dvignili proti Nemcem, če bodo dobili orožje."

Pariški list svari Francoze

Kritiziranje zaveznikov ni upravičeno

Pariz, 3. jan. — List Combat je opozoril one Francoze, ki kritizirajo zaveznike, da jim ne dostavljajo živil in drugih potrebščin po osvoboditvi, naj bodo potrpežljivi. Američani dajejo Franciji mnogo več — svoja življenja.

List je objavil uvodnik, v katerem pravi, da mladi Američani, katere Francozi vidijo na železniških postajah v Parizu, so na poti na krvava bojišča na zapadni fronti.

"V teh vojnah imate darila," pravi list. "Namesto živil vidite druge produkte, katere je Amerika vrgla na evropska tržišča. Ti so mlada življenja in kri."

Apel za prelom odnošajev s Španijo

Poslanica bivšega premierja Negrina prečitana na shodu

New York, 3. jan.—Govorniki na shodu, ki se je vršil v Madison Square Garden, so apelirali na Ameriko, naj takoj pretrga diplomatske odnose s fašističnim španskim režimom diktatorja Franca.

Shod je aranzirala grupa Nation Associates, ki izdaja liberalni tednik Nation. Na tem shodu je bila prečitana poslanica dr. Juana Negrina, zadnjega predsednika vlade španske republike. On se nahaja v izgnanstvu v Londonu. Britski zunanji urad mu ni dovolil prečitanja poslanice po radiu.

Negrin je v poslanici plediral za takojšen prelom s Francovim režimom, ki zatira človeške pravice in se vzdržuje na krmlju proti volji večine španskega ljudstva. On je naglasil, da ni za vmešavanje v španske notranje zadeve zaradi izkušenj v preteklosti in britskih akcij v Grčiji in Italiji. To je bila klotva politiki premierja Churchilla.

"Mi imamo bridke izkušnje v zadnjih dvesto letih z zunanjo intervencijo," je rečeno v poslanici. "Te so bile drage izkušnje in jih ne moremo pozabiti." Allan Chase, avtor knjige "Falange", je dejal, da španski parniki dovažajo osištne špione in saboterje v ameriška pristanišča. Dr. Francis E. McMahon, profesor na čikaški univerzi, je v svojem govoru rekel, da je 85 odstotkov španskega ljudstva proti Francovemu režimu.

Drugi govorniki so bili James B. Carey, tajnik-blagajnik Kongresa industrijskih organizacij; Quentin Reynolds, bivši reporter; metodistični škof G. Bromley Oxnam, predsednik federalnega sveta cerkva; Freda Kirchwey, urednica tednika Nation; Thomas Mann, sloviti pisatelj, in kongresnik Coffee, demokrat iz Washingtona.

Roosevelt se sestane s Churchillom in Stalinom

Washington, D. C., 3. jan.—Senator Barkley, demokrat iz Kentuckija in vodja demokratske večine v višji zbornici, je namignil, da se bo Roosevelt kmalu sestel s premierjem Churchillom in maršalom Stalinom. Kje se bo sestanek vršil, ni znano. Barkley je dejal, da se Roosevelt ne strinja s predlogom glede raztegnite zavezniške posvetovalne komisije.

Mobilizacija železničarjev v Avstriji

Bern, Švica, 3. jan.—Sem dospelo poročilo pravi, da so Nemci oklical stanje nujnosti na avstrijskih železnicah in odredili mobilizacijo železničarjev. Ti so postali "člani" nemške armade.

POLJSKA UBEŽNA VLADA V LONDONU PROTESTIRA

Odbor v Lublinu se proglasil za začasno vlado

ZVEZA S SOVJETSKO RUSIJO

London, 3. jan.—Poljska ubežna vlada, katere predsednik je Tomasz Arciszewski, je udarila po poljskem odboru za narodno osvoboditev v Lublinu, ki se je proglasil za začasno poljsko vlado. Izjavila je, "da poljsko ljudstvo ne bo nikdar priznalo avtoritete ali totalitarnih oblik poljskih pokrajinah, pač pa bo vztrajalo pri zahtevi za pristno in dejansko neodvisnost. Mi odločno protestiramo proti vsem poskusom kršenja suverenih pravic poljskega ljudstva."

Da se bo odbor v Lublinu proglasil za vlado, je bilo znano že prej. Prepad med poljsko ubežno vlado v Londonu in sovjetsko Rusijo se je razširil, ko je premier Mikolajczyk resigniral, ker ni mogel pridobiti članov svojega kabineta za sklenitev sporazuma z Moskvjo.

Odločitev glede formiranja začasne vlade v Lublinu je padla na seji članov poljskega narodnega sveta, čigar predsednik je Boleslaw Berut. Za predsednika vlade je bil imenovan Edward Osuška-Morawski, vodja poljske socialistične stranke. On ima tudi pozicijo zunanjega ministra.

Vladislav Gomołka, tajnik poljske komunistične stranke, je bil izbran za prvega podpredsednika vlade, Stanislaw Janusz, podnačelnik poljske kmečke stranke, pa za drugega podpredsednika.

Drugi člani vlade so general Mihail Rola-Zymierski, Josef Maslanka, Stanislaw Radziewicz, Konstantin Dombrowski, Edmund Zalewski, Edward Bertold, Viktor Trojanowski in Stefan Matuzewski.

Predlagano je bilo, da nova vlada, katere namen je vodstvo osvobodbe Poljske v novo in boljše bodočnost, sonečo na načelih prave demokracije, takoj sklene trdno zvezo s sovjetsko Rusijo.

Stettinius pojde v Mehiko

Argentina se ne bo udeležila konference

Washington, D. C., 3. jan.—Državni tajnik Edward R. Stettinius bo načeloval ameriški delegaciji na konferenci ameriških republik, ki se prične v glavnem mestu Mehike 1. februarja. Argentina je priporočala sklicanje seje zunanjih ministrov ameriških držav, na kateri naj bi razpravljali o mednarodnih problemih.

Argentina in El Salvador nista bili povabljeni na konferenco v Mehiko. Obe državi bi bili povabljeni, če bi konferenco sklicala Vseameriška zveza.

Pred objavo naznanila, da bo Amerika poslala delegacijo na konferenco, je imel Stettinius razgovor s poslaniki prijateljskih latinških republik v uradu državnega departmanta. Konferenca v Mexico Cityju ne bo posvetovalnega značaja, temveč zborovanje reprezentantov ameriških držav, ki vodijo borbo proti osišču. Ti bodo razpravljali o ustanovitvi svetovne organizacije, ki naj bi ščitila in vzdrževala mir po zaključenju sedanje vojne, in povojni ekonomski kooperaciji.

Naročnina za Zdravne drave (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inosemstvo \$9.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil pošiljnice.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (January 31, 1945), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vilje jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Churchillova zagata

Velika kritika v Angliji in Ameriki proti korzarski politiki angleške vlade v Grčiji je napotila velikega imperialista Churchilla, da se je za božič podal s svojim zunanjim ministrom Edenom v Atene, "da reši, kar se rešiti da..." Podooben je Francu Snuju in Lojzu Kuharju, ki sta se ob dvajseti uri odločila, da se izmažeta iz vroče kaše in tudi rešita v Sloveniji, "kar se rešiti da."

Za 70 let starega Churchilla je bil ta korak brez dvoma korajžna in tudi drzna poteza. Človek bi moža lahko občudoval, ako bi ne bil tako zakrknjen imperialist in monarhist. Toda ta tragedija, ki se sedaj odigrava na Grškem, je prevelika, da bi mogel biti njen glavni krivec deležen kakšnih simpatij za ta svoj drzni korak.

Ako bi Churchill ne bil instruiral generala Scobieja, "naj stopa v Atenah kot osvobodilec v podjarmljenem mestu" in mu ukazal, naj z orožjem ukroti levičarsko, toda po vseh videzih povsem demokratično orientirano grško osvobodilno fronto ELAS, bi ne prišlo do te tragedije in tudi Churchill bi ne bilo treba z največje naglico iti v Atene.

Dejstvo vse kakor je, da je hotel Churchill Grško osedlati z reakcionarno vlado, ki naj bi omogočila povratek kralju Juriju. To bi pomenilo, da je grško delovno ljudstvo zamenjalo krvavelo in se junaki borijo proti nacifasističnim okupatorjem, kajti dobilo bi diktaturo z desnice—enako ali pa še bolj fašistično diktaturo kot sta jo pred osmimi leti upeljala kralj George in general Metaxas.

Ker je general Scobie po Churchillovem navodilu—in lahko tudi iz lastnih nagibov—dal vso zaslombo grški reakciji in grškim fašistom, voditeljem in pripadnikom ELAS ni kazalo drugega kot da se tej črni zaroti uprejo z orožjem, dokler je še čas. Dejstvo vsekakor je, da Papandreouova provizorična vlada ni hotela razorožiti monarhističnih in fašističnih skupin, marveč je insistirala le na razorožitve ELASa. V tem jo je general Scobie na vsej črti podpiral; prav za prav sta z angleškim poslanikom v Atenah diktirala to politiko grški vladi.

Zdaj že tri tedne divja v Atenah prava vojna. Na eni strani so svobodoljubni in demokratično orientirani Grki, na drugi pa angleška oborožena sila, grški monarhisti in fašisti.

Kako se bo ta tragedija zaključila, še ni nič jasnega, ko pišemo te vrstice. Jasnje je le to, da je Churchill-Edenova mislija v Grčiji skoraj na vsej črti izpodletela. Grške skupine so se na skupni konferenci zedinile le v tem, naj sedanjo grško vlado nasledijo regentstvo. Desničarske skupine so odbile vse druge zahteve ELASa.

Churchill bi se sedaj rad izkopal iz te svoje vrele kaše s tem, da vesele postavijo Grčijo pod nekako mednarodno "protekcijo" ali oblast. Če Stalin in Roosevelt pristane na to Churchillovo propozicijo, je vsekakor potrebno to, da ta "mednarodna protekcija" ne bo pod angleško dominacijo, kajti angleška vlada je preveč kompromitirana in je že pokazala, na kateri strani je. Najbolje bi bilo, da bi bil načelnik tečasne mednarodne oblasti kak demokratično orientiran Američan, ki bi skrbel, da grški narod dobi tako demokratično vlado, kakršno želi večina.

Odkar so bile napisane gornje vrste, je postalo jasno to, da se po Churchill-Edenovem obisku v Grčiji situacija ni bistveno nič spremenila. Anglija ni čisto nič spremenila svojega stališča—Churchillov dramatični obisk Aten je bil le pesek v oči domačim in drugim kritikom. Po vseh videzih bo nova grška vlada pod regentstvom nadškofa Damaskosina le lutka Anglije, kajti smernece in sestavo vlade diktirata general Scobie in angleški poslanik v Atenah, in "civilna" vojna gre nemoteno naprej...

Nove vlade Ogrske in Poljske

Ogrska in Poljska sta zadnje dni dobili nove vlade. V prvem primeru bo to razčistilo politično ozračje, v drugem primeru bo pa ustvarilo nove homotije ali celo nove konflikte.

Nova ogrska provizorična vlada, ki je bila ustanovljena v Debrecenu, na osvobodnem ozemlju, je po politični usmerjenosti centristična. Vsaj tako je soditi po njeni prvi izjavi, v kateri so začetne smernice vlade. Ta izjava bazira na načelih politične demokracije, agrarne reforme in "svetosti" privatne svojine. Ampak slednje bo za ogrske grofe in druge fevdalce velika karikatura, kajti nova vlada obljublja temeljito agrarno reformo z enostavno zapleno premoženja vseh onih, ki so sodelovali z domačimi in nemškimi nacifasisti.

V novi vladi so predstavniki štirih strank: dveh agrarnih, komunističnih in socialističnih, kakor tudi trije ali štirje neodvisni. Med slednjimi je načelnik vlade, general Bela Miklos, ki se je po ruski invaziji Ogrske prvi pridružil rdeči armadi. Nova vlada se je obvezala, da bo poravnala škodo, ki jo je storila Ogrska z upadi na ozemlja sosednjih držav. Kar se Rumunije tiče, ji bo morala odstopiti ugrabljeno Transilvanijo.

Pomen te notranje revolucije na Ogrskem bo predvsem—konec tisoletnega fevdalizma. Ogrski grofje in drugi veleposestniki, ki so bili med najreakcionarnejši elementi v Evropi, bodo lahko li na—luno.

Prelevitev lublinskega Osvobodilnega odbora v novo poljsko provizorično vlado ni presenetila nikogar, ki je opazoval poljsko-ruske homotije. Tega koraka je bilo pričakovati, odkar je Moskva zavzela nespravljivo in nepomirljivo stališče z zamejno poljsko vlado v Londonu—ali pa obratno. Do tega koraka je veliko pripomogel tudi Churchill, ki je pred par tedni v parlamentu na vsej črti odprto podprl zahteve ruske vlade napram Poljski.

Da-li se zdaj Churchill kesa tistih svojih besed ali ne, je uganka,

Glasovi iz naselbin

TO IN ONO

West Middlesex, Pa.—Dne 11. decembra dopoldne je pričelo snežiti. Drugo jutro vstanem in grem v hlev krmiti živino, toda nisem mogel priti do hleva, kajti sneg mi je segal skoro do pasa. Zato sem moral najprej vzeti lopato v roke in odmetati sneg preden sem mogel v hlev. Ko sem izvršil to delo, sem dejal: "Ni in sinu, da ne bom mogel iti na delo v tovarno, ker so ceste zametene."

Sin je šel vseeno delat, dasi sem mu branil, toda še do sedaj, ko pišem te vrstice, ni prišel domov, temveč stanuje pri sestri in hodi na delo, dočim sva z ženo doma in ne moreva nikamor. Dela imam dovolj, zlasti z odmetavanjem snega. Sneg še zmirom pada, toda veter je pojenjal. Pismonoše ni bilo okrog že tri dni in tako se dolgočasim, ker nimam kaj čitati.

Spominjam se meseca februarja l. 1910, ko sem prišel iz Puebla, Colo., v Sharon, Pa. Takrat je tudi snežilo kot za stavo in snega smo imeli do pasa. Od tedaj, v 34 letih, nisimo več imeli toliko snega, sedaj pa se mi vidi, da ga imamo celo več, kajti od tistega časa sem menda malo zrastlel in sneg mi istotako sega do pasa. Vsake stvari je enkrat konec in tako bo tudi tega snega. Da bi se kmalu spremenil v vodo, da bomo imeli farmarji vodo.

Tukaj navajam imena darovalcev, ki so zadnjič prispevali za SANS in WRFASDD: Anton Valentič \$10; po \$5: Anton Bogolin, Joe Garm, Joe Godina, Frank Novak, John Maček, Fr. Miškar; društvo št. 262 SNPJ \$7; Frank Okorn in Mary Rebieh vsak po \$2; po \$1: Loure Persin, Joe Kramar, Anton Slavec; John Novak \$2.25; Slovenski dom \$25. Skupaj \$88.25. V imenu podružnice št. 30 SANSa se vsem najlepše zahvaljujem.

Kasneje bom poročal imena onih, ki so darovali obleko, katero smo poslali v New York na pristojno mesto. V Slovenskem domu imamo zopet zbrane neke obleke. Upam, da bodo naši usmiljeni rojaki še darovali.

Vsi oni, ki bi radi kaj darovali za naše brate in sestre v stari domovini, a so preveč oddaljeni, lahko obleko pošljejo v Slovenski dom (Slovenian Home), Baldwin-French st., Sharon, Pa. Denar lahko pošle tudi meni. Vse pripetke bomo vknjižili in jih objavili v Prosveti. Naj še omenim, komur je potekla naročnina na Prosveto se lahko zgleda pri meni po seji in plača. Danes smo preveč zaposleni in ni mogoče obiskovati naročnike.

Anton Valentič,

R. D. 2, West Middlesex, Pa.

VOJNA UNIČUJE...

Chisholm, Minn.—Nekdo je zapisal v tem listu, da so Gornikovi dopisi godljasti in zmečani, ampak jaz sem nasprotnega mnenja. Vse, kar on piše, sem že čitala, kajti tukajšnja čitalnica ima dosti knjig, ki pišejo pohvalno o Rusiji. Pišejo tudi to, da po vojni bo Rusija edina država na svetu, ki ne bo nič dolžna, ker ima vlada vse v rökah. Tam ne hranijo streliva li delavcem ni treba kupovati od kapitalistov, kakor moramo mi v kapitalističnih državah.

Amerika je bogata, ampak ameriški delavci niso bogati. Uradni census je poročal, da v Ameriki izmed 35 milijonov družin ima svoje domove le 15 milijonov družin, dočim 20 milijonov družin nima svojih hiš ali domov. Res je, da nekateri delavci sedaj dobro služijo, ker je vojna in obilo dela. Res je tudi to, da so nekateri tako zatelebali v denar, da bi najraje videli, da se vojna nadaljuje kar naprej. Nič ne pomislijo na naše otroke, ki krvavijo na bojnih poljanah po vsem svetu. Kaj pa dolg, ki ga bo treba plačati po vojni, če se obdrži sedanji sistem? Vsekakor se nam obeta velika brezposelnost in depresija.

Vojna požre dva in pol milijona na dan, kakor je rekel predsednik. Namesto da bi naša mladina gradila hiše v Ameriki, pa razbija po Evropi. To je čudno gospodarstvo, ampak tako je in nič drugače. Po mojem mnenju so Gornikovi dopisi okej, zato naj še piše.

Agnes Mihelič.

Z AVTOM IZ CLEVELANDA V SONČNO CALIFORNIJO

Los Angeles, Calif.—Tu je kratak potopis o mojem potovanju iz Clevelanda v Californijo. Potoval sem že parkrat prej z vlakom, sedaj pa sem se odpravil na dolgo pot z avtom. Vozil sem se en teden, in sicer podnevi, ponoči pa sem počival. Iz Clevelanda sem odšel na nedeljo popoldne, sem pa sem prišel naslednjo nedeljo popoldne. Vojna je bila dolga in dolgočasna, kajti potoval sem sam. Pot me je peljala skozi mesta Medina, Ashland in Mansfield. Prvo noč sem prenočil v mestecu Delaware. Naslednje jutro sem potovanje nadaljeval skozi mesta Springfield in Gettysburg, Ohio, nato pa čez državno mejo v Indiano, v Richmond in Indianapolis, ki je glavno in največje mesto Indiane.

Iz Indianapolis sem se peljal v Terre Haute, nato pa čez reko Wabash do illinoiške državne meje in naprej v mesto Vandalia, ki je bilo pred dobrimi 100 leti glavno mesto države. V Vandaliji sem prenočil, naslednje jutro pa spet nadaljeval proti East St. Louisu in nato čez veletok Mississippi v St. Louis, Mo., ki je veliko industrijsko središče. Peljal sem se skozi mesteca Gray Summit, Rolla, Lebanon in Springfield, ki pa ni nistece, ampak mesto s 57,525 prebivalci in središče znanega Ozarskega gorovja. Prenočil sem v mestecu Nicholau.

Vrstila so se mesteca Carthage, Marble in Joplin ter druga naselišča, nato pa je prišla na vrsto država Kansas; skozi Galeno in Baxter Springs. Prvo mesto v državi Oklahomi je bilo Miami, nato pa Vinita in Claremore, dom slavnega pokojnega humorista Willa Rogersa. Prišel sem v Tulsa, glavno mesto oljne industrije, ki šteje nad 100 tisoč prebivalcev. Peljal sem se čez reko Arkansas v mesto Sapulpa, nato pa skozi mesteci Guthrie in Edmond, končno pa v Oklahoma City, ki šteje 185,400 prebivalcev in je glavno mesto države. To mesto ni staro, kajti začelo se je šele leta 1889, raslo pa je kot gobe po dežju. Skoro čez noč se je tja naselilo okrog deset tisoč ljudi. Zakaj? Bogato oljno polje v okolici, to jih je pritegnilo nase.

Prenočil sem v mestecu Yukon, nato pa jo pobral naprej skozi El Reno, železniško središče, Weatherford in Clinton proti državi Texas naravnost v mesto Amarillo, ki šteje nad 50,000 prebivalcev in je zgodovinskega pomena. Pot me je peljala naprej v državo New Mexico, ki je gorata država. Vozil sem se skozi mesto Tucumcari,

toda angleška vlada je naznanila, da zaenkrat še ne misli priznati nove poljske vlade v Lublinu. Enako je izjavil tudi ameriški državni tajnik Stettinius. Če te izjave kaj pomenijo, tedaj je njih pomen v tem, da bosta vladi Anglije in Amerike še dalje skušali barantati z Moskvjo.

Dejstvo vsekakor je, da ustanovitve nove vlade v Lublinu pomeni še povečanje velike poljske tragedije. Ako Moskva ne pristane na kak kompromis, tedaj bo na Poljskem neizbežno prišlo, bodisi do civilne vojne med pristajajočimi zamejne in lublinske vlade, ali pa do odprte diktature s strani lublinske skupine, ki je na vsej črti orodje Moskve.

V interesu bodočih odnosov obeh dežel, kakor tudi notranjega razvoja na Poljskem bi bilo, da pride v tem konfliktu radi spornega ozemlja do kakšnega kompromisa in do sestave reprezentativne poljske vlade. Danes ni reprezentativna ne londonska ne lublinska skupina—in tudi ruska vlada nima čistih rok...

kjer sem prenočil. Naslednje jutro sem odjadril naprej in prišel v mesto Santa Rosa, nato pa v Albuquerque, važno železniško središče, New Laguna in Grants. Višje v gorah je mesto Gallup, kjer živi precejšnje število naših rojakov in imajo svoje društvo SNPJ.

Vozil sem naprej in kmalu prišel v Arizono, prenočil pa sem v mestecu Holbrook, nato pa nadaljeval pot v Winslow in Flagstaff, zanimivo mesto v gorovju, ter Williams, ki je v središču narodnega gozda. Pot pelje čez gorovje in je vsekana v skale. Razgled je sicer lep, ampak serpentinasta pot dokaj nevarna, ko gledaš v prepad. Prifurkal sem v mesto Prescott in dirjal naprej v Salmón, središče zlate rude. Vročina v dolinah je precej huda, zato sem se oborožil z vodo. Proti večeru sem prišel v mesto Blythe, California, ki je oddaljeno od Los Angelesa kakih 225 milj.

Pred seboj sem torej imel še 225 milj, predno sem dospel do cilja. Peljal sem se skozi majhna naselišča in skozi Palm Springs, zimsko počitniško središče bogatih ljudi. Mesto Banning je zelo lepo, obdano s sadnim drevjem, tako tudi Redlands, ki šteje nad 14 tisoč prebivalcev. Riverside, središče oranžnega kraljestva, ima blizu 30,000 prebivalcev. San Bernardino, 37,475, je tudi bogato citronskega sadja. V Uplandu je tudi sadno središče in tržišče. Mesto Pomona je znano po svojih arabskih konjih, Pasadena pa po svojem letoviščnem podnebu.

Moja pot se je naglo krčila in po 20 miljah vožnje sem se že znašel na cilju—v Los Angelesu, ki je milijonsko mesto in slovi po vsem svetu najbolj zato, ker je glavno mesto filmske industrije, ki se nahaja v bližnjem Hollywoodu. Narjnil sem se, da ostane tam stalno in bom prestopil od društva 142 SNPJ v Clevelandu k tukajšnjemu društvu 164 SNPJ.

Frank Matjašič.

RELIFNA AKCIJA

St. Louis, Mo. — V mesecu oktobru smo pričeli z delom reliefne akcije v St. Louisu in okolici. St. Louis je bil hitro organiziran in najprej smo pričeli z zbiranjem obleke. V našo okolico smo vključili tudi bližnje kraje države Illinois in v ta namen smo sklicali v imenu podružnice št. 23 SANSa shod v Livingstonu, Ill.

Vse potrebno za shod je uredilo društvo št. 92 SNPJ. Shod je predsedoval brat John Hribar. Veliko dela v zvezi s shodom je storil tajnik John Widmar. Navzočim sta poljskovala potrebo dela za jugoslovanske brate in sestre John Spiller in sestra Speck. Sklenjeno je bilo, da bodo sodelovali vsi navzoči in pripeljali obleko v Livingston, kjer je bil glavni stan.

Niso mi znana imena vseh, ki so zbirali obleko in kdo se je najbolj trudil, toda vsi so bili izredno marljivi, kajti v kratkem času so skupaj zbrali čez dva tisoč funtov obleke. Najlepša hvala vsem! V plačilo vam naj bo zadoščenje, da ste pomagali našim bednim v stari domovini ter bodo imeli letos malo toplejšo zimo kot zadnjo.

V New Yorku smo poslali 6560 funtov obleke. Seveda s pobiranjem bleke nismo prenehali in kdor ima še kaj ali more kaj dobiti, naj se potruži. Pokličite Hu. 5417, to je sestro Speck, ali pa Ann Spiller, telefon Hu. 2959. Komur pa je mogoče, pa naj sam prišee k T. Speck, 4658 Rosa ave.

V Livingstonu smo izdali tudi nabiralne pole in sledeči so poslali pole in denar: Peter Menchak, Gillespie, Ill.; prispevali so Kančnanj Krelj \$5, Peter Menchak \$4, John Katich \$3; po \$2: Andy Lukatich, Frank DaMuti, C. F. Whitworth, Joe Widmar, Fullarton Fulton, Allen Youz, William Garvis, Ignac Fraile; po \$1: Jos. Muza, Barbara Luketich, Jos. Sukati, Mike Krištof, Steve Bakvich, Frank Wright, Earl N. Bishoff, Andy Ferjancich, Andy Easton, Wm. Watson, Geo. A. Carlson; po \$0.50: Wm. Brown, Jos. Givlich, John Hoffner, Mathews Frankovich, Andrew Steed, Michael Brown, Frank Widmar, John Cauplice, Andrew Main, N. Smith, T. Krehnak; po \$0.25: Bob Elliot, Roy M. C. Crnich, James Wilkon.

Frank Popelar, Stauton, Ill., je zbral: Mary Kamcich \$5, društvo št. 242 SNPJ \$5; Mary Vranek \$2.

Po \$1: Katarina Brownskole, Martin Bizjak, Mrs. M. Dergan ml., Bartel Yakos, Don Monjac, Bauna A. Hefer, Clarence Hefer, U. C. Crane, Wm. Tercig, Louis Popelar, Jos. Prele, Paul Hochmuth, Frank Paulich, Frank Pervine, Frank Popelar (?).

Nabral John Widmar, Benid, Ill.; društvo št. 356 SNPJ \$5; po \$1: Miloš Radutarich, Matt Katalinich, John Widmar in George Wrich; po \$0.50: Jos. Ponikar in Mike Pintar.

Nabral John Hribar, Livingston, Ill.: Joe Karo \$5, Anton Bedenk \$2; po \$1: Jacob Berlik, John Gorenz, Albert Sweiger, John Seceta, Pete Brezel, John Hribar, Antonia Brezel; po \$0.50: Anton Bedenk, Martin Ocepok ml., Martin Ocepok st., Rudolf Paulicha, John Augustine; Rud. Kanja 25c.

Nabral John Widmar, Livingston, Ill.: po \$10: John Widmar in žena, Anton Martinjak; po \$5: John Paulovicič, Frank Krek, Martin Golob, Frank Novak in Frank Krek; Anton Swaglich \$3; po \$2: Silvester Klavoz in Anton Sornig; po \$1: Frank Pettie, Ignac Rauko, Anton Krapovešek, Frank Klančar, John Renko, Fred Pauske, Jos. Keren, Roger Rok Spudich, Anna Klavina, Florjan Urekar, Jos. Zelles, Anna Laugan, Steve S. Mark, Stanley Zurkus, A. W. Coalson, Gus Woody, Mike Stranhič, Rudolf Paulicka, Steve Colalson, Joe Rihlich.

Nabral John Rugel, Gillespie, Ill.: L. U. 34, P.M. of America \$15; po \$10: Mike Lobe in društvo 465 SNPJ; po \$5: Frank Rugel, Pittsburg, Kansas, Anton Gričnik, Frances Lobe, John Rugel; John Prelec \$3; Paul Jesich \$2.50; po \$2: Marko Span, Paul Serjan, Frank Bozich, F.C.Y. of SNPJ; po \$1: John P. Maden, Fred Podgornik, John Skertich, George Vercich; Joe Lakarich 50c.

Nabrala Mrs. Ume, Panama, Ill.: mr. in Mrs. Ume, \$4, Martin Yurecko \$3; po \$2: Mrs. Yurecko in John Spiller st.; po \$1: Anna Coleman, Johana Cerkvenik, Lily Kosek, Julina Gony, Frank Monte, Lucy in Eva Calite, Joe Može, Frank Kristofic, Mrs. Wall, Mrs. Patton, Rose Plut; Max Brandich \$1.25; Fr. Malovec 75c; po \$0.50: Dorothy Coleman, August Čermelj, Sam Cruthers, Joe Kavac, Mrs. Chuba, P. Derift, Louis Dergan, Karol Videtich, Mike Kudlack; Andy Ilerisch 25c.

Nabrala Mrs. J. Janesh, Nokomis, Ill.: po \$1: John Košuh, Anna Krue, John Blazich, Joe Hauptman, Mary Obregar, Paul Obregar, Geo. Jakovich, Elizabeth Sneldon, Joe Porenta, Steve Milavec, Anton Stolek, John Zupančič, Cecilia Zeigmeister, Mary Masek, Jeromin Leskovšek; Mrs. J. Janesh \$2; Mary Pecnik 25c.

Nabral Anton Petrovic, St. Louis, Mo.: mr. in Mrs. Barut \$15; po \$10: Big 4 Chewroeth, Frank W. Bluth; Victor Ožbe \$5; po \$2: Stephan A. Bukovitz, Mrs. J. Grabrian, Zeman; po \$1: Nick Yakovac, Mrs. A. F. Johnson, a Friend, Tony Casper, Ann Pucel, Andy Hajden, Ciril Boyer, John Bukovitz.

Nabrala Alejzija Barut, St. Louis, Mo.: Anton in Mary Petrovic 15; po \$10 Frank Zvanut in žena, Jos. Barut in žena; po \$3: Frank Cepak, Joe Jovanovich, Mary Stekar; po \$2: Frank Cepak, Kathrine Petrovich, Frank Chisham in žena; Rudolf Trost \$1.

Druga nabiralne pole oz. knjižice v St. Louisu še niso vrnjene, ker zbiranje prispevkov še ni končano. Od sedaj naprej bomo poročali o prispevkih enkrat na mesec. Vsi v Illinoisu, ki so že skončali z zbiranjem prispevkov, a imajo še knjižice, naj jih pošljejo sestri Spiller ali pa sestri Speck. Vrnejo naj knjižice tudi iz Auburna in Werdana, ako so skončali z zbiranjem. Kdor more, naj še kaj skupaj spravi, da bo boljše uspeh.

Naj omenim na koncu, da nisem letos poslala božičnih voščilnikov, kajti tisti denar, ki bi ga potrebovala za božična voščila, bom rajši dala v podporo našim bednim rojakom v stari domovini. Z našo pomočjo in njih poštvalnostjo bodo dosegli svobodno, demokratično Jugoslavijo, ker bodo tudi ekonomske razmere boljše kot so bile v

preteklosti. Mi, bratje in sestre, pa jim pomagamo v njih največji sili, da si zopet uredijo normalno življenje.

Theresa Speck.

DOBRO USPELA
PRIHREDA PODRUŽNICE
SANSa V DETROITU

Detroit, Mich.—Drama "Z vero v vstajenje" je nepričakovano finančno in moralno dobro uspešna. Zasluaga gre v prvi vrsti avtorju Ivanu Jontežu, našim igralcem, ki so pod spretnim vodstvom brata Antona Faturja, svoje težke vloge, posebno glavne, izvršili v vsestransko zadovoljnost.

Ciril Štular in Mary Rant v vlogah Kremenca in njegove žene, sta se izkazala mojstra. Jennie Urban in Gust Platt sta kot vselej izvrstno igrala. Nemški tip pasje pokornosti pred predsojnim in surovost napram podrejenim je Ciril Gaber v vlogi vodje šturmarjev predčil prav dobro. Jakob Gorup, nervozni, sadistični gestapovski komisar, skakajoč s pasjim bičem okrog vklejenih žrtev kot obseden, je popolnoma naravno oponašal. Lovrene Sluga, v pozi ponosnega, neustrašenega jugoslovanskega kapetana je dobro posnemal. Jože Koršič je bil v vlogi kmeta Mohorja silno naraven, prava gornjska korenina, ki se neustrašeno postavi po robu vsaki krivici. Frank Hreščak je dobro predstavil poštenega narodnega duhovnika. Mary Jurca je pa beratič v govoru, kretnji in drži posnemala, kot bi bil gledališki oder njeno vsakdanje opravilo. Tudi šturmarji in druge manjše vloge so bile za naše razmere in težkoče z vajami izvedene zelo dobro.

Po ameriški in slovenski himni, ki jo je zapel ženski zbor "Slavulj", je pozdravil navzoče predsednik podružnice—Frank Hreščak. V kratkem, jednatem govoru je omenil postanek naše podružnice SANSa, kot prve v Združenih državah. Opozoril je, da igra predstavlja početek okupacije in strahovlade v Sloveniji, čudovit odpor preprostega ljudstva in prve početke partizanstva, ki se je razširilo po vsej Jugoslaviji, ter odmevalo in še odmeva med vsemi zasužnjenimi narodi po vsem svetu.

Po prvem dejanju je zapel možki zbor "Slavulj" obče priljubljeno pesem "Morje Adrijsko."

Po zaključku drugega dejanja, ki je značilen odsev barbarskega postopanja gestapa z našim ljudstvom, je nastopil glavni tajnik SANSa brat Mirko Kuhel iz Chicago. Govoril je o junstvu in vdornosti naših bratov in sester proti krvoločnemu okupatorju; poudarjal je, da kljub vsem grozotam, naš narod z trdnostjo vero v vstajenje in upom v boljše bodočnost, si med strašnim bojem za življenje gradi novo in lepšo Slovenijo v okviru svobodne balkanske federacije. Govor brata Kuhla in pretresljivi prizori na odru so omečali srca. Prostovoljnih prispevkov v pomoč razbiti stari domovini je bilo \$833.50. (Ves prebitek priredbe bo objavljen po zaključku računov).

Darovali so sledeči: Andrew Grum \$100, Louis in Jennie Urban 50; po \$25: društvo št. 121 SNPJ, Ženski klub SDD, Slovenski delavski dom; po \$20: Mike Gregorich, Jos. in Ana Klarich, Leo Stofa in soproga, Pregel in soproga, Frank in Viktorija Hreščak; po \$10: Anton in Mary Jurca, Anton in Fany Potokar, Jos. in Mally Koršič, Semec in soproga, družina Anton Fatur, Paul in Frances Ocepok.

Po \$5: Albert Troha, A. Janežič, Frank Modic in soproga, Frances Kirar, Albert in Mary Naprudnik, May Klarich, Frank Matek, Louis Krznisnik, Peter Puhel in soproga, Pete Verderber, Jos. Ručigaj in soproga, Ignaz Hostnik in soproga, Frank Zorman, Peter Kocjan in soproga, Anton in Agnes Mayer, Felix Blatnik, Lapajne in soproga, Louis Clemens in soproga, Jack in Frances Babich, Ignaz in Ana Travnik, Math in Frances Urbas, Louis Strossberger, družina Forbes, Anton Grum, P. Jontez, ga Madronich, John in Frances Brilz, John in Kat. Kraitz, Anton in Mary Anžiček, Fraithofer, Jos. in Lavrena Zrimec; Urbanich \$4. Po \$3: Harry Previc, Louis Kirin.

Po \$2: Obratnovich, Jos. Vihetich, Kat. Junko, N. N., Mary (Dalje na 3. strani)

Besede načelnika javnega zdravja

Dr. Thomas Parran, načelnik javnega zdravja v Zedinjenih državah, smatra, da je eden glavnih ciljev ameriškega ljudstva za povojno dobo program za narodno zdravje. V tem smislu je tudi predložil program za splošno javno zdravje, potem katerega bo omogočeno in zagotovljeno boljše zdravje in zdravniška oskrba za prebivalstvo vse dežele.

"Javno zdravje, v katerem se odraža v splošnem pregledu zdravje posameznika, je največja briga javnosti," pravi dr. Parran. "V skupnem prizadevanju in sodelovanju javnosti, zdravstvenih oblasti in zdravništva bi bilo mogoče doseči demokratični cilj enakopravnosti dostopa vsega ljudstva do zdravniške oskrbe in boljše ljudskega zdravja v splošnem."

Tekom zadnjih let, je dejal dr. Parran, je sijajen napredek zdravniške znanosti vzbudil veliko pozornost med ljudstvom, ki se je spričo tega priložilo bolj živo zanimati za zdravstvene zadeve. In v programu, kakršnega je on predložil, pravi, da je vključeno vse, kar je potrebno za zadostno zdravniško in bolniško oskrbo bodisi doma ali v bolnišnici. Obenem ta program določa tudi obsežno delovanje v pogledu preprečitve bolezni in raznih epidemij z izboljšanjem higienskega stanja v splošnem. Po tem načrtu bi bilo zdravstveno delovanje lokalizirano, a prirejeno navzlic temu tako, da bi moglo služiti zdravstvenim potrebam posameznih držav. Načrt bi bil financiran skozi zavarovalnico, davke ali pa po obojem.

"Zdravstveni program, za katerega se potegujemo," je dejal dr. Parran, "bo zagotovil najboljše zdravje in zdravniško oskrbo vsemu prebivalstvu. Bolnišnice imajo danes pred seboj večjo odgovornost kot kdaj koli. Bolnišnica bodočnosti mora biti ustroj splošnega ljudskega zdravja z napravami in z izur-

Cerkev je dandaneš "biznis". Ako imas denar, si lahko kupiš tudi nebesa.

Kakor sem že omenil, sem star naročnik Prosvete in čitatelj naprednih časopisov. List Prosveta mi zelo ugaja in v glasilu z dne 6. decembra mi je uredniški članek zelo ugajal. Popolnoma prav ima urednik, da je okrajšal urednika AD in vse one, ki nasprotujejo tistim, ki delajo za trpeči narod v stari domovini.

Priporočal bi slovenskim pevskim zborom, da bi na koncertih in ob priliki drugih priredb prepevali slovanske pesmi, na primer "Slovenec sem", "Adrijsko morje", "Lepa naša domovina", "Iz bratske zagrlja" in druge podobne pesmi. Danes smo Slovani bolj poznani kot kdaj prej. Te pesmi so toliko bolj primerne sedaj, ko se slovanski junaki tako hrabro bore proti nacifašizmu. Priporočam tudi pesem "V hribih se dela dan, v hribih žari..."

Na koncu teh vrstic pa pozdravljam vse čitatele Prosvete.

Frank Karlich. 211.

ISMIO IZ STARE DOMOVINE

La Salle, Ill. — Čitatele Prosvete gotovo zanimajo pisma iz naše rojstne domovine. Tukaj priobčam pismo, ki ga je prejel Tony Piletič. Pismo je pisal njegov brat Franc in je datiran 20. avgusta 1. 1944 v Gradcu pri Metliki. On je doma iz Stare vasi pri Sent Jerneju, a sedaj je v Gradcu.

Pismo se glasi:

"Dragi brat Tone in družina! Dolga tri leta se nisem mogel oglašiti in Ti poročati o žalostnih novicah iz domačih krajev. Gotovo si čital kaj o grozotah, ki so se dogajale in se še dogajajo pri nas. Dne 6. januarja 1. 1942 ob pol desetih dopoldne so mi požgali Italijani in belogardisti hišo, vsa gospodarska poslopja z električnimi motorji vred, obleko, živež, z eno besedo: vse, da drugi dan nismo imeli nekaj kuhati in ne obleči. Ostalo nam je le, kar smo imeli na sebi. Ognja nismo smeli gasiti. Pet evrov so pa odpeljali s seboj. (Ena je tehtala 200 kg).

Zofka je bila v postelji bolna. Strašno je bilo gledati, ko nismo smeli gasiti ognja, kajti okoli hiše so stali Italijani in belogardisti. Zažgali so hišo v priložni meni in grozili, da nas bodo pobili. Zakaj so to storili, mi še danes ni znano, kajti tedaj še ni bil nobeden izmed nas pri partizanih. Sedaj živimo pri drugih ljudeh in se nahajamo v veliki revščini. Jaz in Zofka sva bolna, Milan in Ivanka sta pa pri partizanih. Zet pa je samo za sebe in nama nič ne pomaga. Pomaga nama samo Francka. Sedaj je Belokrajina in ljubljanska okolica vsa obkoljena in od nikoder ne moremo nič dobiti. Imeli bomo veliko lakoto.

Naših mladih fantov je padlo v bojih zelo veliko število. Bitke z Nemci in belogardisti se vrše kar naprej. Najhujši so belogardisti: požigajo in ubijajo moške in ženske. Meseca avgusta so udarli v Metliko, Drašice in Radovice. V Drašicah so ženske oskrunili, odpeljali vse vino in žganje in požgali nekaj hiš. Najbolj pa so divjali v Metliki. Požgali so 90 hiš in gospodarskih poslopij, v Črnomlju pa so bombardirali pet hiš. Divjali so po vsej Belokrajini. Veliko ljudi je bilo interniranih in veliko pomorjenih. Po italijanski kaptulaciji pa so bili mnogi izpuščeni. Dobro, da hrabri Amerikanci in Angličje mečejo bombe na Nemčijo, Ogrsko in Zagreb. Angličje in Rusi so dostavili tudi veliko orožja partizanom. Poleg orožja tudi nekaj obleke in živeža.

Tukaj primanjkuje vsega: živine, obleke in drugih potrebščin. Samo pomislite: brat ubije brata, sin očeta. Nace S. ima tri sime pri belogardistih. Čuli smo, da je eden pristopil k partizanom, drugi pa je bil ubit. Vsega Ti ne morem opisati, kajti o teh stvarih tudi čitate v Ameriki. Tudi v St. Jerneju so požgali nekaj hiš. Tam se menjajo, enkrat so v oblasti partizani, drugič zopet belogardisti.

Dragi Tone. Oprostite, ker Ti vse to pišem. Siromak sem postal po nedolžnem. Prosim Te, kakor tudi Tvoje, ako mi morete malo pomagati. Z Zofko sva bolna, denarja nimava, a služiti tudi ne moreva. Pri tujih lju-

Pismo o vojnih grozotah na Gorenjskem

(Po Enakopravnosti.)

Naslednje pismo je prejela mrs. Antonija Sustar, bivačica na Recher Ave., Cleveland, O. Dospelo je iz Velike vasi pri Moravčah na Gorenjskem in se glasi:

"Draga sestra in mož Tone in vajini družini in vsi naši domači: Pišem Vam kar na hitro en par vrstic in vas vse prav lepo pozdravljam. Ravno sedaj sta prišla dva ameriška pilota, ki so ju partizani rešili in bosta odnesla pismo.

Sporočam Vam, da jaz, Lojze, sem še doma in še vedno sam. Pri Maselnu se imajo po navadi, France je v gmajni pri partizanih. Pavla je še tudi sama in Vencelj. Lenkin sin Martin je partizan. France dela in ostali so doma. Pri Travnarju so mati, Tina in Ciril doma, a France je umrl. On je bil partizan ter ranjen od Švabov, ki so ga vjeli in odpeljali v logar v Dakovo ter od tam na Poljsko in tam je umrl.

Tu pri nas je mnogo novega, a ne morem vsega opisati. Velika vas še stoji, le tri fantovi ni: Zamudov France, Blažičev France in Travnarjev. Vsi trije so

veli in se kar čudim, da sem še doma, kakor so me Švabi preganjali. Tu je mnogo naših ljudi po gmajnah pokopanih; na naši njiivi so tudi trije; so jih Švabi pobili.

V Ljubljano ne smemo iti, ker tam so ta "beli" in se grdo gledamo, ker oni Švabom pomagajo. Krog tu je mnogo naših ljudi izseljenih ter čakajo rešitve v daljni tujini. Po logarjih delamo skupno za svobodo, ter da iztrebimo Švabe. Tukaj je veliko partizanov, ki bivajo po hribih, ker po ravnem so Švabi. Švabi so še več hiš požgali in tudi kar cele vasi, ter so ljudi kar v ogenj metali. So kar vse obkolili pa zaigali ljudem so pa pot zaprli, da so sgoreli. Tako so naredili v Hrašniku pri Limbaraki gori in na Knenovim nad Hrašnikom. Zlato polje in Trdnjava, to je tudi vse požgano z ljudmi vredi; kar jih je ušlo, se pa z veseljem borijo pri partizanih proti Švabom. Na drugi strani pa naši zavezniki, Anglija, Amerika in Rusija—te tri dajejo udarec za udarcem okupatorjem.

Duhovne je Nemec vse preganjal. V Moravčah je ostal samo eden. Kaplanija in nova velika hiša je vsa razbita in graščine vse požgane.

Sedaj pričakujemo kmalu svobode, ker Amerika in Anglija sta že daleč v Italiji in Franciji. Dragi domači! Ko bo končana vojna, morate priti domov, da bomo še enkrat vsi skupaj, in si cer na moji oheci.

To pismo vam pošiljam po tovariših: Charles Z. Wensler, Austin, Texas, in Sgt. William M. Lessfra, Sacramento, Calif.

Sprejmite iskrene pozdrave iz naših slovenskih gozdov, v katerih se nahajamo vsi pošteni Slovenci, ki ljubimo našo rodno materino zemljo, za katero je prešlo svojo kri mnogo naših hrabrih tovarišev. Ta dva tovariša sta prišla z veliko skupino ameriških in angleških bombardirjev, ki so bombardirali nemške vojne industrije v bližini Kamnika ter sta se spustila s padali in so ju partizani rešili.

Sprejmite vsi iskrene pozdrave z željo, da se še kdaj vidimo.

Brat Lojze.

Vest iz Grčije

Atene. (ONA)—Pretekli teden so angleške oblasti prepovedale časniškim poročevalcem prehod v takozvano sovražno ozemlje. Največ preglednice jim je delala ta prepoved radi tega, ker je bilo čisto nemogoče določiti, kje poteka meja. Zdaj so korespondenti vendar odkrili sredstvo, ki je videti zanesljivo — kjer prodajajo cigarete po 6 za 50 draham, tam vlada Pandreu, tam pa, kjer so polovico cenejšje, po 12 za 50 draham, tam ima ELAS oblast v rokah.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Klarich, L. Wokac, Louis Podobnikar in soproga, Jos. in Ane Koss, Jos. Stuglin, Antonia Stipak, J. Turney, Ana Smrdur, Max in Josephine Culkar, Louis Bostonik, Elsi Skoda, Julius Barich, Carl Koss, Mat Rotar, Vera Semec, Jack Racke; Elizabet Plahar \$150. Po \$1: Mayne Vihtelich, Kat. Korsic, R. Potocnik, Math Tilovsek, Marie Vihtelich, Jack Locniškar, A. F. Jurca ml., Frances Strishna, Jos. Klarich, Helen Kochevar, J. Luzar, M. M., Gertrude Potocnik, N.N., Mrs. Butala, Louisa Hribar, Josephine Gregorich, Agnes Barich, A. Klarich, Mary Potocnik, Stranzar, L. W. Horvat, Jeanatt Schmidt, Gabriele Schmidt. Po 70c: Janko Henez, Jos. Grum, M. K. Stimac, Bence, N. N., Dorothy Kapel, John Leskovich; po 50c: N. N., John Klarich (7let), Mary Intihar, Angeline Jevtich, Mayne Lavrich. N. N. 30c in po 25c: Mary Mladenich in N. N.

Podružnica št. 1 SANSa se najlepše zahvaljuje avtorju Ivanu Jontežu, vsem igravcem, Antonu Jurcu, ki je spretno vodil program, sestram Mary Naprudnik, Mary Jurca, Frances Božič, Hana Gaber, Lidia Platt, Katy Petrich, Mary Glad, Ana Koss, Viktorija Hreščak, Agnes Sonc, Mary Knez, Ursula Grum, Mary Tehovnik, Frances Gorup in Mily Koršič, ki so tako izvrstno poskrbele za dobro prizritev in hitro postrežbo. Iskrena hvala tudi vsem bratom, ki so delali na prireditvi. Posebno so se trudili Ciril Rant, Math Klarich ml. in Pete Verberder. Najlepša hvala tudi sestram: Frances Božič, Mary Jurca, Mary Knez, Ursula Grum, Julia Menton, Frances Horvat, Mary Naprudnik in bratu Petu Verberberju, ki so darovali pecivo in druge dobrote.

Najlepša hvala vsem darovalcem in vsem, ki so pripomogli do takó lepega uspeha. Sejali ste debrato in ljubezen, narod se vas bo spominjal z globoko hval-

ležnostjo. Oni pa, ki še sedaj, kó je potreba največja, niso storili svoje narodne in človeške dolžnosti, bodo želi prezir in obsodbo za svojo veliko sebičnost, ker gledajo le na lastno korist in udobnost.

Za podružnico št. 1 SANSa: Lila Menton, tajnica.

GLAS STAREGA ČLANA

Biwabik, Minn. — Preteklo je že leto dni odkar se nisem oglašil v našem delavskem časopisu Prosveti. Star sem že 79 let. Bil sem veliko let član Slovenske delavske zveze, Slovenske svobodomiselnice zveze in SNPJ. Sedaj so vse tri organizacije združene. Kot član SSPZ sem bil naročen tudi na časopis "Glas Svobode". Ta list in pa Etbin Kristan, katerega sem že pred 40 leti poslušal v Trstu v Slovenskem narodnem domu, sta me pripravila do pravega prepričanja.

Glas Svobode in potem tudi Prosveta sta mi odprla oči, odvrgla od cerkve pa ne popolnoma. Popolnoma odvrnil od cerkve me je šele spovednik sam. Ko sem šel nekoč k spovedi, me je vprašal kakšne časopise čitate, dasiravno je dobro vedel kaj čitam. Odgovoril sem mu, da čitam Glas Svobode, Prosveto in razne druge koristne delavske časopise. On mi je nato dejal, ako mu ne objubim, da ne bom več čital teh časopisov, da mi ne bo dal odveze. Nisem mu hotel objubiti, kar je želel, temveč sem mu odgovoril, če mi da odvezo ali pa ne in da je ne bom nikdar več iskal ne pri njemu in ne pri kakemu drugemu duhovniku.

Leta 1911 pa sem šel v cerkev, toda ne radi maše, temveč bolj iz dolgočasje. Ali nisem bil dolgo v cerkvi. Nekaj nas je stalo zadaj pri zidu, ko se nenadoma duhovnik obrne pred altarjem in dejal je, da nas je lahko sram, ker stojimo zadaj, namesto da bi sedeli v klopih. Nekateri izmed nas se odstranimo iz cerkve, on pa je za nami kričal, češ, le pojdite ven, a iz pekla ne boste mogli. Mož se je zato jezil, ker bi rad dobil plačano, kajti oni, ki so sedeli v klopih, so morali plačati po 10 centov.

Kaj je najstarejša ameriška navada?

Godrnjanje!

Leta 1620 smo godrnjali zaradi mrzlih zim—in smo zgradili New England. Godrnjali smo zaradi vročih poletij—in smo zgradili Jug.

Godrnjali smo zaradi gozdov—in smo jih premenili v vozove in mostove in domove. Godrnjali smo zaradi indijanske koruze—in iznašli smo koruzni kruh in bourbon. Godrnjali smo zaradi kočij—in smo zgradili parni stroj. Godrnjali smo zaradi jadrnaja okoli Horna—in smo izkopali Panamski kanal. Godrnjali smo zaradi rumene mrzlice—in smo našli zdravilo zanjo.

In še vedno godrnjamo.

V armadi, v mornarici, v zračni sili—godrnjamo. Nemci nas imenujejo "hočemo iti domov" vojake. Imajo prav. Mi hočemo iti domov—domov v najboljše deželo na svetu. Zato se tudi tako trdo bojujemo. Bojujemo se in godrnjamo. Vzamemo Rim in Aachen in Salpan. In godrnjamo.

Doma tudi godrnjamo. Delavci godrnjajo, ker hočejo imeti več denarja. Investirji godrnjajo, ker hočejo imeti bolj mastne dividende. Kupec godrnja, ker hočejo imeti več za svoj denar. Ravnateljstvo godrnja, ker je bil zajet v sredini in uvidi, da je težje in težje izravnavati račune.

In to je dobro. Kajti skupnost vsega tega godrnjanja predstavlja naš nepoko, naše nezadovoljstvo s stvarmi, kakršne so, našo brigo storiti vse boljše in boljše in boljše.

In na ta način se rodi izboljšanje.

Kajti—da zadovolji vsemu godrnjenju, tudi svojemu lastnemu—ravnatelj zbere denar za bolj uspešne stroje, tako da delavce boljše producira blago za njihovo ceno. S tem je kupec v stanju kupiti več. In temu posledica je več dela, višje plače in pošten dobiček.

To je ameriški način—rojen iz godrnjanja. Godrnjanje in pripravljenost sodelovati.

Ravno sedaj imamo največjo produktivno obsežnost v vsej zgodovini. Največ je bilo izdelano za vojno—in bo moralo biti predelano za mir.

Ko pa to predelamo, moramo podvzeti korake, da zagotovimo, da bomo mogli kupiti mnogo stvari, ki jih morejo producirati naše tovarne in farme.

In to je mogoče storiti. Ne z vladnim razdeljevanjem—kar bi imelo za posledico samo več in več dolga. Temveč s tem, da rabimo našo produktivno velikost, da si preskr-

bimo več za svoj denar v stvarih, ki jih kupimo, tako da moremo kupiti več—in s tem vdati več del in več zaslužka za vse.

To je "proces prosperitete." In res, da se popolnoma poslužimo brezmejnje energije in ambicije te dežele, moremo pomagati voditi svet v dobo miru in blagostanja, ki bo večje, kot ga je kdaj videl.

Potrebni sta dve stvari, da se uresniči ta priložnost. Ena stvar je liberalna, naprej misleča politika na strani businessa. Druga je javno sodelovanje.

Business je obvezan storiti svoj delež—prvič a povečanjem priložnosti za vse, da slušijo, in drugič a povečanjem priložnosti za vse, da kupijo.

Da se povečajo priložnosti za vse, da slušijo, business obljubi pravično in prosvetno plačilno politiko in otvoritev vsake možne poti napredovanja za delavce.

Predlaga prirediti najugodnejši trenutek z novimi podjetji in z razširjenjem starih, da bo preskrbljenih več del za več ljudi—vključno vrnitve se vojake in demobilizirane vojne delavce.

Predlaga položiti v roke delavcev najbolj uspešno razpoložljivo orodje—tako da bo delavec s tem, da bo povečal produkcijo, tudi sam dodal k svojemu zaslužku.

Da se povečajo priložnosti na vse, da kupijo, business predlaga, da napravi, da se v polni meri poslužijo tehnološke smernice "vedi, kako," ki si jo je zbral tekom vojne, da postavi na trg najboljše izdelke, ki morejo biti narejeni, po najnižji ceni, za katero morejo biti prodani.

Predlaga, da bo iskal z neprestanim proučevanjem in preiskavanjem na polju produkcije in razdelitve, vsako možno sredstvo za še večje znižanje cen skozi nadaljna leta, tako da se bo moglo dobrih stvari za življenje veseliti več in več ljudi.

To je program businessa za bodočnost. Da pa se to doseže kar mogoče hitro, je potrebna vaša pomoč. Za dosego tega bo potrebno legislativno postopanje—postopanje, ki ga morate podpreti. Povojno davčno politiko, ki bo pustila dovolj sklada za razširjenje. Postavite, ki jasno prepričajo neumerjeni monopol. Delavska politika, ki postavlja odgovornost na dela in podjetje. In poslovanje businessa po postavi, mesto nenapovedane "direktive".

Ako želite več vedeti o tem programu, pišite za brezplačno knjižico, "How Americans Can Earn More, Buy More, Have More." Naslov: National Industrial Information Committee, 14 West 49th St., New York 20, N. Y.

STARA AMERIŠKA NAVADA

Te poslanice so objavljene, da se pojasnijo koraki, katere je ameriškemu narodu vsajeno gospodarsko uspešnost v povojnem svetu. Podpira jih NATIONAL INDUSTRIAL INFORMATION COMMITTEE od NATIONAL ASSOCIATION OF MANUFACTURERS, ki predstavlja tisoče različnih businessov, velikih in majhnih, ki zaposlujejo 75 odst. delavcev v izdelovalni industriji.

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

Mudilo se mi je, da bi bil že doma in bi se lahko posvetoval z edinim človekom, o katerem sem sodel, da mi lahko pomore iz moje neodločnosti. Jasnó sem videl pred seboj dve poti: ena je bila lahka in ravna, čeprav opasna, druga pa strma in zopna. Markiza me je bila nazvala ljudskega tribuna, ki bi rad postal drugi Retz ali Mirabeau; ljudstvo me je bilo proglasilo za svojega rešitelja in je vriskalo moje ime. Ali naj se okitim s tem naslovom? Ali naj sprejemem to vlogo? Moja kasta me je zavrgla. Ali naj pograbilim nevarno čast, ki mi jo ponujajo; da izvojujem z ljudstvom zmago ali pa poginem z njim?

Z ljudstvom? Ta beseda ni bila napačna a njen pomen je bil tiste čase manj določen, nego je dandanašnji. Nehote sem se vprašal, kdo je prav za prav zmagal izmed vseh tistih, ki so se bili pridružili ljudstvu? Gladovnih pobun in krajevnih uporov, kakršen je bil na primer ta, ki je stal gospoda de Launaya življenje — da, takih dejanj se je bilo polozalo mnogo; možno; še nikoli pa ni bilo izvojevala zmage. Vselej je bil kralj ohranil svojo oblast in velikaši svoje privilegije. Zakaj naj bi bilo to pot drugače?

Zakaj? Razlogov se ni manjkalo, a vendar se mi niso zdeli dovolj odločilni in dejstva minulosti so se tehtno oglašala proti njim; mimo tega je bila misel, da naj se izneverim stanu, čigar član sem bilj doslej, protivna mojemu čuvstvu. Doslej sem bil nedolžen in moji tovariši so po krivici režali name. Če bi pa sprejel vlogo, ki se mi je ponujala — ne le, da bi me čakale v slučaju neuspeha najhujše posledice, ampak uspeh sam bi me storil izobčenca. Kot ljudski tribun bi bil za vse svoje vrstnike garjeva ovca.

V takih mislih sem na vso moč priganjal svojega konja; uverjen sem bil, da bom prvi, ki prinesem te novice v Saux. Toda najprej senetljivejši pojav tiste dobe je bila hitrica, s katero so se podobne govorice širile po deželi. Brzele so od ust do ust; že pogled je zadostal — že veter sam jih je menda prenašal dalje. Bile so hitrejšje od najbolj brzega potnika.

Povsod, kamorkoli sem prišel, je bila novica že znana. Vedeli so jo tisti, ki so vse te dni postajali na razpotjih, sami ne vedoč, česa pričakujejo; vedeli so jo krivooki možje, ki so se tiho pomenkovali na vaških mostovih ter opazovali stolpe gradu; vedeli so jo oskrbniki in valpeti, ljudje Gargoufvega kova, ki so se ji neverjetno posmehovali ali pa so — kakor gospa de Saint-Alais — govorili o kralju, o njegovi dobroti in o tem, koliko jih bo obehil zaradi te istorije. Vedel jo je naposled tudi abbe Benoit, ki sem se hotel posvetovati z njim. Čakal me je blizu grajskih mrežnih vrat, na kraju, kjer je stal nekdanj sramotni steber. Poslal sem Gillesa in Andreja naprej in župnik je krenil z menoj po dvoredu, držeč roko na hruški mojega sedla.

"Nu, gospod vikont, prišlo je, kar je moralo priti," me je ogovoril.

"Ali ste že zvedeli?"

"Buton mi je povedal.

"Kako, mar je že tu?" sem vzkliknil začuden. "Tri ure še ni, kar sem ga videl v Cahoru."

"Take novice dajejo človeku krila," je razvneto odvrnil abbe Benoit. "Pravim vam, prišlo je. Prišlo je, gospod vikont."

"Deloma," sem rekel oprežno.

"Povsem," je rekel z uverjenim glasom.

"Ljudstvo je zavzelo Bastiljo — in kdo se mu je postavil na čelo? Vojniki, francoska garda. Če pa vojska ni več zanesljiva, gospod vikont, tedaj pomeni to konec zlorab in izjemnih svobodščin, konec izžemanja siromakov in lakote in..."

Nisem si mogel kaj, da ne bi presekala župnikovih litanij.

"A kam še pridemo, če se vojska pajdaši s pobunjenim ljudstvom?" sem vprašal.

"To je na nas," je odgovoril. "Naša dolžnost je, da gledamo na to."

"Pojdite z menoj večerjat," sem dejal. "Rad bi vam nekaj povedal in rad bi vas nekaj vprašal."

Ni se dal prositi.

"Nocoj itak ne bi mogel spati," je rekel z bleščecimi se očmi. "Da, gospod vikont, to so velike, krasne novice. Vaš pokojni oče bi jih bil vesel."

"Nemara tudi tega, kar se je zgodilo z gospodom de Launayem?" sem mu zabrusil, spuščaje se s konja.

"Jajčnico je nemogoče speči iz celih jajec," je odgovoril s trdnim glasom, čeprav se mu je obraz nekoliko raztegnil. "Zadela ga je kazen za grehe njegovih očetov. A Bog daj njegovi duši mir in pokoj! Slišal sem, da je bil pravičen mož."

"Mož, ki je umrl na svojem mestu!" sem odvrnil dokaj nedvoumno.

"Amen," je dejal abbe Benoit.

Vtisa, ki so ga bile novice napravile na župnika, sem se docela ovestil šele pötlej, ko sva že sedela v leknikatem salonu, ki ga je služinčad imenovala angleško dvorano, in sva pri deserti gledala drug drugega izza goretih sveč. Šele tedaj sem opazil, kako razburjeno je otepal z dolgimi, mršaviimi rokami in kako mu je drgetal blede obraz, ko je govoril z menoj in poslušal moje besede.

"To je konec," mi je dejal. "Znajte, gospod vikont: to je konec. Vaš oče mi je velikokrat rekel, da je denar jedro oblasti. Z denarjem, je dejal, plačujejo vojake in na vojski sloni vse. In res: nedavno je pošel denar. Posledice se že kažejo. Vojska je odrekla pokorščino. Vse gre po zlu."

"A kralj?" sem rekel, ponevedoma oponašaje gospo markizo.

"Bog ohrani njegovo Velikanstvo!" je rekel župnik iz srca. "Njegovi nameni so čisti in zdaj jih bo lahko urednili, zakaj narod je z njim. Toda brez naroda, brez denarja in brez vojske je kralj samo beseda. Ni čudo, da ta beseda ni mogla rešiti Bastilje."

Nato sem mu povedal vse, kar se je bilo zgodilo pri gospe de Saint-Alais in na skupščinski seji; zamolčal nisem ničesar, niti tega ne, kako me je bila markiza javno odslavila. Moja pripoved mu je šla tako do živega, da sem bil kar presenečen. Ko sem opisoval prizor v skupščini, ni več strpal na mestu; jel je hoditi po sobani sem ter tja in govoriti sam s seboj. In ko sem povedal, kako je množica klicala: "Živel Saux!" je tehtno ponovil te besede in mi zadivljeno pogledal v oči. Z rdečico na obrazu in igraje se s koščkom kruha, da bi skril svojo zadrego, sem mu nazadnje priznal, kako misli so me obhajale spotoma in kakšno izbero vidim pred seboj. A tedaj se je vrnil na svoj prostor in jel molče drobiti svoj kruhek, kakor sem delal jaz.

(Dalje prihodnjik.)

BARAKE

Adam Milkovič

(Nadaljevanje.)

Predli so dnevi, Andrejček ima novo mater. Iz struge se vlečejo vsako jutro bele meglice in kadar posije na barake sonce, se dvigajo bele meglice tudi raz streh in asfaltna lepenke.

Andrejček hodi okoli barak, postaja za obzidjem in ob strugi ter nabira med travo in peskom zadnje cvetlice. Potem jih poveže v šopek in se odpravi na tisto belo cesto, ki pelje k njegovim mrtvi mamici.

Ob njenem grobu sklene svoje bele ročice in moli:

"Daj, ljubi Bog, da bi še enkrat videl svojo mamico — Oče naš, kateri si v nebesih..."

Potem se skloni prav do zemlje, dahne vanjo in zakliče v črno prst:

"Mama! Moja zlata mamica!"

Prisluhne. Zemlja je gluha, mamica mrtva — govorila bi rada pa ne more.

Visoko nad njim zakrožijo drobne ptice. Andrejček pogleda v nebo in si misli: Ko bi bil jaz ptička, letel bi višje in višje. Do neba bi poletel in bi tam go-

ri poiskal svojo dobro mamico. In so ptičke odletele nekam daleč in z njimi njegove misli...

Potem sede ob grobu na tla, gleda v črno prst in misli spet na mamico. Ure in ure poseda ob njej: Tu notri je moja mamica, si pravi. Moja mamica je bila zmeraj žalostna. Žalostna je bila, ker je bila bolna in ker očeta ni bilo ob večerih domov. Tete Matilde nimam rad. Ona piše in poje in mene nič ne mara...

Tako premišljuje in govori z mrtvo mamico in ko se vrača, je mu laže. Saj mamica vse ve, vse sliši — samo govoriti ne more. Njene ustne so bele, njene oči so tesno zaprte.

V baraki pa poseda iz dneva v dan njegova druga mati, oče ji pravi Matilda in ona njemu Andrej. Zadnjič je odprla omara in se je oblekla v obleko, ki jo je včasih nosila njegova mamica. Ampak naj se obleče kakor hoče — taka nikoli ne bo, kakor je bila mamica. Njene oči so krvave, iz ust ji vsako jutro

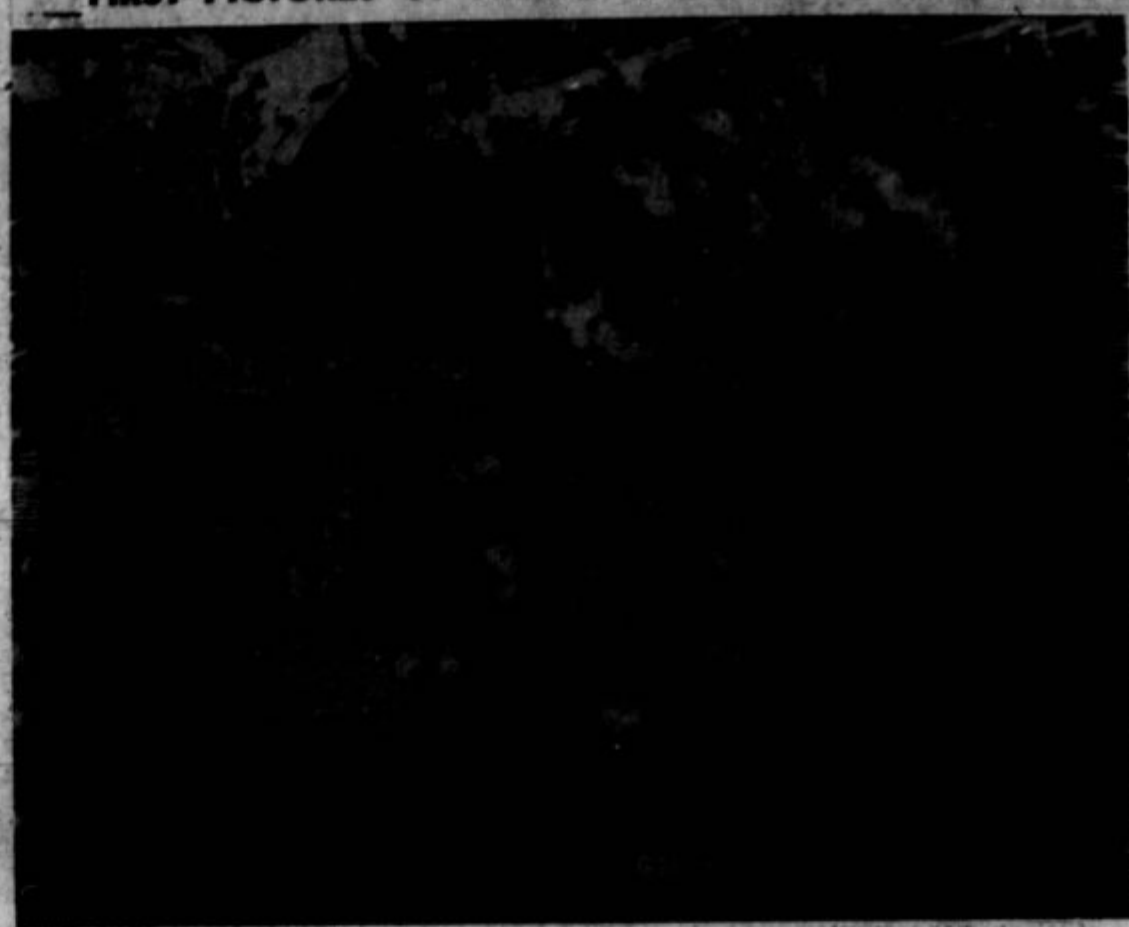
smrdi po žganju in Andrejčka zaničuje in grdo preklinja nad njim. Ob večerih hodi z očetom v mesto. Tam posedata pozno v noč po beznicah in ko prideta domov, se pripravata. Zjutraj pa nova mati nažene Andrejčka iskat odpadlih vej in nabirat premog na železniško progo. Tam prezeba lačen in če ne prinese ničesar domov, ne dobi jesti vse dopoldne.

Pa se je zgodilo, da je obolel. Njegov drobnji obrazek je postal še drobnejši in tak je gledal zdaj dolge ure izpod zamazane odeje proti stropu barake.

V barako sili noč. Andrejček je sam, čisto sam. Zunaj se igrajo otroci, veseli so in kriče. Razigrani se pade po kupih gramoz in prsti. Časih se pripode prav pod njegovo okno in se razposajeno zareže v barako. Andrejček se skloni iz postelje in z drobnim prstkom potrkna na zvenelo šipo. Otroci zbeže in se porazgube za barakami. Kaj pa, če jim je potrkala tista debela ženska? si mislijo. Nje se vsi boje, prav vsi, še njihove matere se je izogibljajo.

Ko se je predramil, je bil že dan. Oče se je odpravil na delo, godrnjal je. Moral je biti zelo jezen, zakaj — ko je stopil čez prag, je močno zaloputnil z vra-

FIRST PICTURES OF NAGOYA BOMBING BY B-29s

THIS REMARKABLE AIR PHOTO shows 40 direct hits being made on the Mitsubishi war plants at Nagoya, in the Tokyo area, during the December 13th raids by American Superfortresses, which struck at heart of Japan's industrial region. Official U. S. Army Air Forces photo.

ti. Tedaj se je prebudila mačeha in je pljunila za njim. Gotovo je bila huda nanj. Andrejček se je skrtil pod odejo, sklenil svoje drobne ročice in molil za mrtvo mamico:

"Da bi še enkrat prišla semkaj moja dobra mamica — Oče naš, kateri si v nebesih..."

Jesen je. Andrejček je star sedem let in pol, v šolo mora.

Majhen je, tudi drugi otroci so majhni, ampak nje spremljajo skozi mesto do šole starejše sestrice, postunje in matere. Andrejček hodi sam. Z rokami si prikriva krpe in luknje v hlačah. V šoli se ne zmeni nihče. Izogibljajo se ga, samo eden zakriči na ves glas:

"Hoho, kakšen je onile v kotu!"

Vsi pogledajo v kot in smejejo se. Andrejček pogleda proti oknu, sram ga je in na njegov bel obraz se prikrajda dve mahjni rdeči lisi. Potem nasloni glavo na klop, težko mu je. Drugi ne vedo, da Andrejček nima matere in da je v baraki doma.

Tedaj zarvoni na hodniku.

"Pst! Pst!"

V sobo stopi gospod, velik je in očala ima. To je gospod učitelj! V rokah drži veliko modro knjigo in remo se drži.

"No, čigav si pa ti?" pogladi mimogrede malega Peterčka, ki v prvi klopi ves preplašen gleda vanj. No da, ne bo tako hudo, o ne — gospod učitelj je prav prijazen gospod. Ko sede za mizo, si očisti očala in gleda po razredu. Potem odpre tisto veliko knjigo in jih kliče po imenu. Vsakega pogleda prav natančno skozi očala, ga povpraša po tem in onem: kje je doma, kaj dela atek, kaj dela mamica in druge stvari ga zanimajo.

Tudi Andrejčka pokliče. Dolgo ga ogleduje in gubanči čelo. Potem ga pokliče k tabli in zmaje z glavo.

"Kaj pa je tvoj oče?"

Andrejček stoji, gleda v tablo, v strop in molči. V razredu se začne prijazen smeh.

"Kje pa si doma?" vpraša dalje gospod učitelj.

"V baraki za vodo."

"No, kaj pa je tvoj oče?"

"Ne vem," pravi Andrejček boječe, "v tovarno hodi."

"Kaj pa dela tam?"

"Peči kuro."

"Pa mamica, kaj dela?"

"Nič."

"E, nič?" se začudi gospod učitelj, otroci pa v smeh.

"Nimam mamice!" pravi Andrejček glasneje in pogleda po razredu. Potem povese glavo. V razredu je zdaj vse tiho: Brez mamice je!

Skozi okno posije sonce in njegovi žarki obsijejo luknje in krpe na Andrejčkovem suknjicu. Gospod učitelj pristopi k njemu in mu pravi z mehko besedo:

"Brez mamice si?" Potem položi nanj roko in mu dolgo gleda v oči.

Andrejček skloni glavo še nižje: "Meni je mamica umrla..." pravi in iz njegovih oči se ulijejo zadrževane solze.

Tišina.

Tako je bilo prvi dan.

Ko pride Andrejček domov, v barako za vodo, stoji na pragu tista ženska, o kateri trdi oče, da je zdaj njegova mati. Smeje se in kravne oči ima. Potem stopi s trdim korakom za njim v barako in ga potegne k sebi za rokav. Plah upre Andrejček pogled v njen popačeni obraz.

"Danes pojdeš v mesto," je rekla ona in dvignila nabrekli prste. "Tam boš videl visoko hišo, dvanajst nadstropij ima, dvanajst! Tam se priloni k zidu in prosil. Povej, da ti je mati umrla in reci, da je oče brez dela."

Tako ga je učila in Andrejček je šel.

Stal je pod tisto visoko hišo in je govoril ljudem: "Mamica mi je umrla, oče je brez dela." In je vselej iztegnil svojo izsušeno roko in proseče pogledal predse. Časih je skrivaj z levico v žepu prešteval denar: Eden, dva tri... o, še več je že nabral. Najrajši je ustavljal one, ki so hodili počasi. Prej pa je vseeno

še dobro pomislil, ali št. ali ne? Zakaj časih ga je ta ali oni osorno zavrnil, tudi domov so ga naganjali. Ampak Andrejček ni šel. Samo za vogal se je skrtil, potem se je splazil spet nazaj: "Mamica mi je umrla, oče je brez dela..."

(Dalje prihodnjik.)

Razni mali oglasi

Potrebujemo NOČNEGA ČUVAJA STALNA SLUŽBA
Cadillac Glass Co.
900 W. Cermak Rd.

\$50.00 NAGRADE
ako prodate meni vaš avto — ali veste za koga, ki ima na prodaj dobro karo.
Kličite SEELEY 0807
Zvečer pa JUNIPER 1530

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vse

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VOĐSTVO TISKARNE APELIJA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasmila daje vodstvo tiskarne
... Cene zmerna, uniljako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-58 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4884

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$8.00 za eno leto naročnina. Kto pa člani še plačuje pri assessmentu \$1.30 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list vrednejši za člano SNPJ. List Prosveta je vaka lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili — Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročnik na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zorui. države in Kanado \$8.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.30
2 tednika in 7.00	2 tednika in 5.10
3 tednike in 9.00	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in ni	5 tednikov in 1.50
Za Evropo je \$9.00	

Izpolnite spodnji kupen, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v platu in si naročite Prosveto. list, ki je vaka lastnina.

PROSVETA, SNPJ.

2857 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloheno pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime _____ Čl. druživa št. _____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2. _____ Čl. druživa št. _____

3. _____ Čl. druživa št. _____

4. _____ Čl. druživa št. _____

5. _____ Čl. druživa št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik ☐

Star naročnik ☐

ONE OF THE COSTLYST battles for a small area was waged in the Julich section where the above photo was taken. Here a Yank dacha behind a tree while, just before him, lie dead comrades. One was a U. S. medical corpman, treacherously killed by a German who feigned wounds. Official U. S. Signal Corps photo.